

la farga

BULLETI DEL CASAL DE JUBILATS

SALT

9

23

SANT JORDI

23

ESPIGOLANT

“...PER SANT
JORDI COMPRARAS
UN LLIBRE
I UNA
ROSA...”

Avui espigolaré del nostre passat i del present. D'un fet ja ben nostre de tots, del poble de Salt. Em refereixo a la ja tradicional Diada de la "Festa de St. Jordi", que per raons populars i d'audiència sempre es fa un diumenge abans o després.

No parlaré de dades concretes, per a no equivocar-me i no tenir a mà els detalls, però sí que va ésser a través "de l'Agrupament d'Escoltes Sant Cugat", ara farà més de 15 anys, que juntament amb altres persones inquietes —com anècdota, en Miquel Casellas ja administrava els calers— es va fer la primera parada del llibre i va ésser al solar de l'edifici de davant la Plaça dels Peixos. I va ésser un èxit; des de llavors cada any: (només un any ho va organitzar l'Associació de Veïns, traslladant el lloc a la Plaça de la Llibertat), en el mateix lloc, els "escoltes de Salt", ens porten una bona diada de festa, de germanor i també de cultura. Crec que són aquestes "petites" mostres amb tradició, les que fan que Salt sigui i serà un poble amb tota la seva identitat.

Per això no hem de deixar d'ajudar aquestes demostracions, col·laborant-hi, participant-hi de la manera que sigui. El diumenge dia 18 és el dia de Sant Jordi a Salt, és la festa de la rosa i del llibre, una festa popular amb molta tradició al nostre poble. No hi falteu!

G.T. RIBAS

Zurcu

la farga

BULLETIN DEL CASAL DE JUBILATS SALT

ANY IV - N.º 33
ABRIL 1982

SUMARI

Espigolant.....	2
Editorial	3
Petanca.....	5
Muntanya	5 i 6
Cartes a la Farga	6
Una d'ovnis	9
Per una història de la normalització lingüística	10 i 11
Des del Carrer Major	13
Teva/Meva	15
L'Esclat "Mundial 82".....	16 i 17
Converses amb els meus néts....	17
Cagaferro.....	19
La Vida amb humor	19
A la taule de la Farga.....	19

CONSELL DE REDACCIÓ

Lluís Mateu, Josep Cristòfol, Quim Pla, Miquel Casellas, Joan Arnau, Narcís Burch, Eusebi Cabezas, Martí Fita, Guillem Terribas, Joan Boada, Ventura Pau i Antònia Bautista.

COMPAGINACIÓ I DISSENY

Guillem Terribas

PORTADA

Vicente Huedo

HAN COL·LABORAT EN AQUEST NÚMERO

Modest Prats.

ADMINISTRACIÓ

Miquel Casellas

PUBLICITAT

J. Cebrián

DISTRIBUCIÓ

Joan Roig i Pitu Geli.

DISTRIBUCIÓ

Joan Roig i Pitu Geli.

REDACCIÓ

Passeig Verdaguer, 1
Tel. 23 04 98
CASAL DE JUBILATS
SALT.

IMPRESSIÓ

TIPOGRAFIA-OFFSET-PAGÉS
TEL. 42 01 07 - ANGLÈS

D'aquest número de LA FARGA se n'han imprès 1.100 exemplars.

Autoritzem la reproducció dels articles esmentant sempre el nom de LA FARGA.

Diposit Legal: GI 356-1979

editorial

"SONET"

Nascut el dolç encant de les coses ben fetes
que duu en el vestit d'idil·lis decebuts
la tendra Primavera, l'asfalt somriu, tot brut,
sorolls ja trepitjats i pols i temps i penes...

Sofert l'esclat creixent dels preus de temporada,
lluïrem colors semblants. L'arbre, que ens mentirà
tot fet enyor, tindrà vergonya de ses fulles.
I el riu exultarà, raquític, vòmits grocs.

Ensumarem pudors de carn desinfectada
i ens sabrà poc ufana... I Ella, consirosa,
ens dirà adéu amb pressa i no voldrà tornar:

Quan l'any vinent anem a cercar el seu perfum
no ens obrirà la porta. Corpresc., trobarem,
penjat, un cartellet que dirà: "Salt, no hi sóc".

A.B.

Petanca

LLIGA SOCIAL 1.981 - 82

El passat dia 7 de Març, va finalitzar la lliga Social que es porta a terme a les nostres pistes.

Quedà guanyadora absoluta la tripleta formada per F. Martín - J. Roldan - E. Martín.

A continuació es detalla la resta de les tripletes fins el 18è. lloc que era el total de tripletes que aquest any hi han participat.

CONCURS SOCIAL

Els dies 6 i 13 de març es celebrà a les dependències del nostre Club, un Concurs Social preparatori per als Campionats Provincials que organitza la Federació Gironina de Petanca; la participació fou massiva; es van fer dues categories: (Sèniors - Dames), Infantils, amb un total de 19 tripletes.

La classificació, fou la següent:

- 1er. J. Quintana - J. Gomez - Hidalgo Jaén.
- 2on A. Morales - A. Casas - A. Durán.
- 3er FRANCECS Muñoz - J. León - Amancio.
- 4art M. Ros - L. Cabezas - J. Macias.

DAMES. Millor classificada:
D. Gamundi - C. Serra - A. Calvo.

INFANTILS

- 1er D. Ros - C. Ros - J. Ros.
- 2on J. Anglada - A. Espinar - M. Artalejo.

CONCURS SOCIAL

El 20 de Març, es portà a terme una competició Social Pre-Provincial, amb categoria única pels (Sèniors - Juvenils - Dames); els Infantils jugaren sols, quedant guanyadores les següents tripletes:

- 1er. F. Martín - A. Boó - A. Echave.
- 2on J. Barceló - E. Vicedo - J.M. Nogué.
- 3er M. Padilla - N. Ros - Lluís Nogué.

DAMES. Millor classificada:
D. Gamundi - C. Serra - A. Calvo.

INFANTILS

- M. Torres - A. Espinar - J. Ros.
- D. Ros - C. Ros - X. Ros.

RELACIO I CLASSIFICACIO DE TRIPLETES DE LA Lliga SOCIAL 1981-82

	PUNTS	
F. MARTIN - J. ROLDAN - E. MARTIN	28	1er CLAS.
N. ROS - A. MUÑOZ - P. CANADELL	25	2on CLAS.
A. RUIZ - A. ROCA - R. ANGULO	24	3er CLAS.
L. CABEZAS - A. BOÓ - N. BÒHIGAS	23	4art. CLAS.
M. PADILLA - M. ROS - L. NOGUÉ	23	5è CLASS.
J. ANGLADA - M. VENTURA - A. PERUGA	22	6è CLASS.
F. OLIVEIRA - J. TORRAS - J. ROSES	20	7è CLASS.
M. MACIAS - J. ESPINAR - J. TORRES	19	8è CLASS.
J. QUINTANA - A. ROSES - J. GÓMEZ	18	9è CLASS.
J. LLOBET - E. CABEZAS - A. ECHAVE	18	10è CLAS.
J. BARCELÓ - A. JIMÉNEZ - J. Mª NOGUÉ	16	11è CLAS.
J. Mª MACIAS - D. GAMUNDI - C. CANALS	16	12è CLAS.
A. MORALES - A. DURAN - A. CASAS	11	13è CLAS.
M. TORRES - A. ESPINAR - A. ARTALEJO	10	14è CLAS.
M. PERUGA - P. BURELLI - J. CARRILLO	9	15è CLAS.
A. PÀMIES - C. SERRA - A. CURT	9	16è CLAS.
C. FÀBREGAS - J. FÀBREGAS - J. SOLER	9	17è CLAS.
D. ROS - C. Ros - X. Ros	5	18è CLAS.

29 MARÇ 82. CRÒNICA D'EXCURSIONS I ACTIVITATS.

- Aquesta vegada començarem dient que el proppassat 21 de febrer es va haver de suspendre la sortida programada a La Mare de Déu del Mont. Es va realitzar el diumenge següent, dia 28. La participació, tal com ve passant últimament, va ser bastant nombrosa, 17 participants; i també el sol que va brillar i el bon temps van fer que el dia fos ben aprofitat.

- La sortida que esdevé clàssica entre la gent del nostre grup, i de tot Girona, és la Marxa dels 40 Qms. del C.E. Banyoles, i en la qual hi varen participar 10 ó 12 membres del CES. Deixem que sigui la nostra companya Marta Borrell la que ens expliqui una mica la sortida:

Amb aquell neguit de saber si arribaríem a terme o no, vam encetar la caminada plens d'il·lusió. Podríem assegurar que a Banyoles ningú no acluca ull aquella nit, perquè els que no van a la marxa, contempen amb entusiasme la desfilada d'aquesta participació massiva.

Iniciàrem la marxa de fosc; caminàvem sense veure quasi res, seguint fidelment l'espessa concentració humana, fins que poc a poc i amb la seva solemnitat començava a esclatar el nou dia, espectacle meravellós que tots podfem gaudir perquè estàvem encara en plena forma.

Al clarejar començàvem a veure cares conegudes i a saludar a l'amic,

Muntanya

QUIM RIBAS

al veí... que ens avançava de pressa, corrent, i que potser més tard atraparíem nosaltres.

Aquesta massa compacta, que et tenia ben cenyit al seu ritme, perquè no podies avançar ni retardar-te, perquè t'empenyia, no va escliar-se una mica fins després de dues hores ben bones d'iniciar-se la marxa. Malgrat veure una giragonsa de coloraines, inacabable, tant a davant com a darrera, ara es distingien els diferents grups; uns metres endavant un, més endarrera un altre, etc. Tot caminant s'aprofitava per fer petar la xerrada amb el conegut inesperat.

El més descoratjador de tot era veure asseguts als marges de la carretera, marxaires que tenien els peus plens de mules i que havien de desistir.

A l'arribada qui més qui menys coixejava, però tots estàvem satisfets de veure que encara que som a l'era del cotxe també som capaços de fer 40-Qms. a peu com feien sovint els

nostres avis. Ells no hi donaven importància, ho feien per obligació o per necessitat, perquè no tenien altres mitjans i nosaltres acostumats a la comoditat que ens ha donat l'avanç de la tècnica, podem prescindir-ne encara que sigui un cop a l'any.

— Una altra activitat, aquesta realitzada al local del CES, va ésser la projecció de la pel·lícula de la U.E.C. de Girona, sobre la seva expedició a la regió del PAMIR (URSS). La va passar el nostre amic de Girona, Aliu, i el públic, unes 50 persones, va quedar molt content de veure que tenim gent capaç de realitzar grans coses a l'alta muntanya i esperem que un dia nosaltres, el nostre CES, pugui realitzar coses semblants.

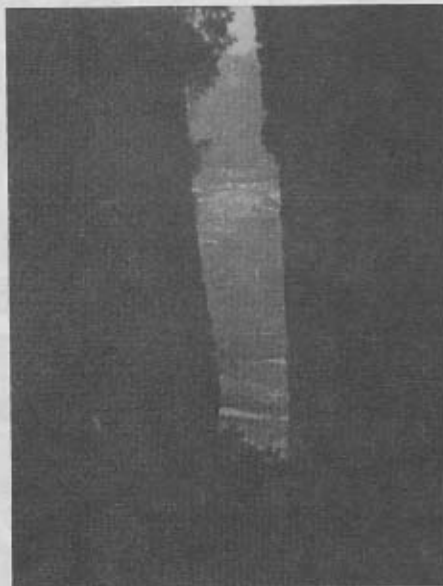
— Passem ara a la sortida del 14 Març. Albanya-Bassegoda. Remarquem la nombrosa participació, 25, tot i que ja se sabia que les hores de marxa eren moltes. Segons ens va comunicar el vocal, varen ésser 7 hores de caminar Temps bo.

— No tan perfecta va ser la sortida del 21 de Març, la marxa dels 25 Km. de Torroella, puix la participació va ser baixa, 8 persones, i la tramuntana que va bufar no va deixar-los gaudir del bonic paisatge d'aquella zona de l'Empordà.

Res més en quant a sortides programades.

— S'està pensant en la possibilitat de fer un número monogràfic o una part important de la Farga dedicada a la nostre secció. Voldria demanar-vos que si teniu quelcom, alguna activitat realitzada pel vostre compte dins el mon muntanyenc, algun escrit que vulgueu que publiquem o fotografies interessants, us poseu en contacte amb algun membre de la Junta o envieu el vostre material a la nostra secció.

— Ens queda per dir que el dia 7 de Març els nostres companys Tans y Manel varen intentar pujar al Pedraforca, però el mal temps els ho va impedir. També haig de dir que el dia 14, en Quim Frigola i jo vàrem estar a la paret de Sant Roc de la Barroca

explorant alguna via d'escalada. Vàrem realitzar mitja xemeneia i vàrem descobrir una via molt interessant ja que és de les poques coses que no té roca descomposta. Segurament a no tardar, i amb material suficient, acabem aquestes dues vies. Ja us ho explicaré.

De moment, aquí teniu dues fotografies.

Properes sortides

4 Abril. Sortida hivernal d'alta muntanya al Balandrau. Vocal: Baldiri Bosch.

9,10,11,12 Abril. Campament Setmana Santa al Prat de les Pomes (Vall de Sant Aniol). Es podran realitzar sortides a Talaixà, Comanegra, Bassegoda, Sant Aniol, Salt del Brull....

18 Abril. Participació a la V Embardisada. Organitza C.E. Olot.

25 Abril. Renovació llibre de signatures a les Agulles de Puigsacalm.

Esperem la vostra assistència. Per més informació, a la cartellera del CES al Casal o bé els dimecres i divendres de 2/4 de 9 a 10 del vespre al nostre local.

Ha col·laborat: Marta Borrell.

VIDA DEL CASAL

El proper dia 25 celebrarem una Excursió, subvencionada pel Casal, a OLESA DE MONTSERRAT per assistir a LA PASSIÓ i la tarda visita a MONTSERRAT. El preu per als socis del Casal és només de 1.200 ptes. incloent-hi l'autocar, el dinar i l'entrada a La Passió, amb butaca de platea preferent. per als no socis que vulguin acompanyar-nos el preu serà de 1.600 ptes.

Els que hagin pujat a la Sala d'Actes veureu que aquesta ha sofert una transformació important en haver estat substituïdes les velles cadires de fusta per còmodes poltrones cedides gratuïtament per l'empresa COSTARROJA, a través d'una valuosa gestió del nostre soci i amic PERE Vila Vilahur. A ells moltes gràcies.

Encara que no és el nostre tema, volem des d'aquestes ratlles felicitar a la tripleta de Femines del nostre club que tan brillantment s'han classificat pel campionat d'Espanya, les germanes ESPINOSA; a elles la nostra felicitació, i a tots els demés participants encoratjar-los a entrenar més i preparar-se millor per a una altra ocasió.

JOAN BOADA

cartes a la farga

POEMA A SALT

En aquest poble de Salt, on la gent s'hi sent tan bé sigui saltenc o foraster, sembla del tot impossible que per culpa dels polítics se'ns anés tot a rodar.

I és que l'enveja és tan gran que per ells anar més bé fins i tot ens expropien i a resultes d'aquests fets el poble ens fotarien.

I els saltencs forts i valents, però amb l'angoixa dins del cor, hem lluitat com condemnats, i a l'arribar la democràcia i amb la paraula donada que la vila ens tornarien, la vila recuperarem.

Però mireu com són les coses, que a l'arribar al poder

la vila no ens han tornat i al cim ens han criticat car diuen que no som espavilats si no és al seu costat i amb serveis mancomunats.

Però fins i tot han canviat ja que els partits s'han adherit a l'expedient que hem presentat i ja sols cal esperar que la nostra Generalitat ens acabi de recolzar i se'ns torni ben de pressa el que se'ns havia furat.

MANEL LLADÓ

De tot això que us contaré fa quasi quatre mesos. Era pels voltans de Nadal. Sóc ràdio-afecionat i el tema dels OVNIS, millor dit, d'aquell OVNI, fou el plat del dia. Tothom parlava del mateix per freqüència: que si és molt gros, que si es belluga, que si té llums verds i vermells. Alguns, fins i tot, havien pogut presenciar una sèrie de fenòmens que acompanyaven l'aparició de l'objecte brillant. Mentre l'OVNI (objecte volador no identificat) era visible, les aigües del mar restaven quietes, els gats i gossos demostraven un nerviosisme estrany, la gent caminava pels carrers amb una mena d'angoixa "sideral" i per acabar d'arreglar-ho la "grossa" de Nadal no havia caigut a Salt com molts esperàvem, i el pollastre, el xampany i els torrons s'havien apujat tres duros.

Amb totes aquestes endròmines ficades al cap vaig arribar a casa. Començava les vacances. Trenta dies de repòs merescut —no les puc fer a l'estiu— que em serviren per anar a cercar molsa per al pessebre dels vailets, escriure tot el que no he escrit durant l'any, arreglar —o intentar-ho— totes les coses, moltes, que a casa no funcionen prou bé: llums, aixetes, gas i timbre. En fi, unes vertaderes vacances. Amb totes a-

questes endròmines, doncs, ficades al cap, vaig asseure'm a sopar mentre a la "caixa tonta" (TVE) feien un programa quasi tan dolent com sempre. La gana era més grossa que l'interès per la pel·lícula i quan vaig arribar als prostres ja quasi havia acabat el serial.

Tinc el costum de prendre el café assegut a la poltrona i fumant un Ducados que molt gentilment, potser per fer-hi unes pipades, m'encén quasi sempre el vailet gran. Tot de sobte una estranya fumarola ho envaï tot. Els plats i forquilles de la taula van començar a trepidar mentre a la llunyania s'escoltava el xiulet que fan, o al menys així se sent a les pel·lícules, els "plattilos volantes" al posar-se a terra. La cassola, amb les dues nances com dos alerons, anava aixecant-se i la tapadora brillava com mai. El porró s'endevinava darrera mateix com un "missil" lluent i transparent apuntant cap als meus ulls. **Ja hi som!**, pensava jo. **Ja són aquí!** I aquell xiulet que no parava. D'home, o digueu-li com vulgueu, no en vaig veure cap, però els plats anaven donant voltes fent la sardana voltant la taula. La cassola s'aixecava cada vegada més i cada vegada era més grossa la meva angúnia. **D'avui no passaràs**, pensava, i ja em veia

voltat de tipus verds amb orelles punxegudes, forques de làsser i pistoles desintegradores. I el mes fotut del cas és que encara no havia començat les vacances. **Tingueu pietat, deixeu-me almenys arreglar les aixetes i els llums i el timbre.** Res,... aquella cosa no s'avenia a raons.

La tapadora de la cassola s'aixecà d'un costat i aparegué un canó amb una cara verda al darrera. Una cara de granota amb un únic ull vermell i orelles punxegudes. Apuntà i ... PAM PAM.... PAM.....

Em desperto esvalotat. El que jo creia trets eren els cops que donava la veïna a la porta d'entrada on encara no havia pogut arreglar el timbre. Sento que parla amb la meua dona. Parlen de tot allò que solen fer les dones: que si vestits, que si els preus, que si això, que si allò.

Me'n vaig, diu al final, **a la terrassa a veure aquesta cosa lluenta que hi ha al cel i que diuen és un OVNI.** (Ella va dir OSNI).

Jo ho escolto esporuguit, encara mig atontat pel primer son. Marejat per la becaina que acostumo a fer mentre la dona em fa el café a la cafetera, que al final sempre xiula. I el fum del Ducados ja quasi consumit ajudant a crear l'ambientació perfecta.

Per tot això, ara quan miro l'estrella, em sembla veure-hi una cassola de fang lluent amb dues nances com alerons. Espero algun dia veure els éssers verds amb cara de granota, orelles punxegudes i un únic ull vermell. Espero parlar amb ells, com dos bons amics i, perquè no, poder-hi jugar una partida de petanca.

JOAN ARNAU i SERRA

PER A UNA HISTÒRIA DE LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

Possiblement som un poble més afeccionat del compte a commemorar aniversaris. No passa any —o mes— que no se'ns recordi el centenari, el cinquantenari o el mil·lenari d'una cosa o altra. Jo també penso que en fem un gra massa, però no m'hi encaparro pas. Aquesta mena de celebracions serveix si res més no, per recuperar la memòria d'esdeveniments i/o persones que han configurat la nostra història: una història que tan sovint se'ns ha volgut escamotejar. Per això no tinc cap escrúpol de correspondre a la invitació de col·laborar en aquest número de "La Farga", recordant la coincidència d'un triple cinquantè aniversari

1.- MORT DE MN. ANTONI ALCOVER

El dia 8 de gener de 1932 moria, a Ciutat de Mallorca, Mn. Antoni Me Alcover. Desapareixia així un home contradictori i apassionat, barreja pintoresca de tenacitat, apassionament, reaccionarisme i tendresa, amb una capacitat sorprenent de treball i d'engrescament.

Quan ja s'han apagat els ecos dels seus enfrontaments amb Fabra i amb l'Institut, des de l'any 1917, som capaços de jutjar amb més objectivitat la seva gran obra: el **Diccionari**

Català-Valencià-Balear (10 volums). La redacció d'aquesta magna obra fou l'obsessió de la seva vida. La inicià l'any 1900 amb la **Lletra de convit**. Aconseguia engrescar-hi tot el país, com es va veure en el I Congrés Internacional de Llengua Catalana (1906). Va incorporar el seu esforç a l'obra de l'Institut d'Estudis Catalans (fou el primer president de la Secció Filològica), i va mantenir el seu ritme de treball, enmig de la indiferència o dels odis que ell mateix sovint provocava, un cop va haver trencat amb l'Institut.

El primer fascicle del Diccionari apareixia l'any 1926, i el 1930 es

completava l'edició del primer volum. Sortia amb una ortografia que ell, en oposició a Fabra, havia establert i amb un títol que avui deplorem. El seu deixeble, Francesc de Borja Moll, però, continuà la publicació de l'obra ajustant-se a les normes de l'I.E.C. El darrer volum del Diccionari aparegué l'any 1962.

Tots fullegem, encara admirats, aquests deu volums que constitueixen un gran monument de la lexicografia catalana. Hi trobareu registrats "el llenguatge viu, col.loquial" i la llengua escrita de tots els temps. Cada mot és documentat i il.lustrat, se n'estudia l'etimologia, se'ns en donen les variants fonètiques dialectals, etc...

L'home a qui devem aquesta obra que honora i prestigia, com potser cap altre, la filologia catalana, fou un cridaner canonge mallorquí que amb el seu aire camperol, tossut i atrabiliari, portà a terme una empresa que grans institucions potser no haurien mai acomplert: Mn. Antoni M. Alcover, mort ara fa justament 50 anys.

2.- "DICCIONARI GENERAL DE LA LLENGUA CATALANA DE POMPEU FABRA

El mes de novembre de 1932 apareixia la primera edició del **Diccionari**. És i ha estat una de les eines més eficaces per a la salvació del català literari. Us imagineu on seríem ara, si els quaranta anys franquistes de persecució despietada contra la nostra llengua i la nostra cultura ens haguessin arreplegat sense la norma que suposa el **Diccionari**? Jauríem en la tomba del patuès més degradat.

En l'obra normativitzadora que portà a terme P. Fabra, des de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, hi ha tres fites capitals:

a) Les **Normes ortogràfiques**, fetes públiques el 24 de gener de 1913 i completades l'any 1917.

b) La **Gramàtica catalana**, 1ª edició: 1918.

c) El **Diccionari General de la llengua catalana**, 1932.

El **Diccionari** és, doncs, la culminació d'una obra que volia abastar tot l'àmbit lingüístic. A les oficines lexicogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans es treballà intensament des de l'any 1918 en la confecció del que hauria de ser el **Diccionari** de l'Institut on es recolliria tot el tresor de la llengua catalana, "des del molt antic completament caigut en desuetud fins al molt dialectal més insignificant i àdhuc els castellanismes i tots altres mots jutjats avui inacceptables que trobem usats en els escrits dels autors renaixentistes".

L'any 1923, la lentitud exigida per una tasca tan enorme i, sobre tot, els entrebancs que suposà la instauració de la Dictadura del general Primo de Rivera, van impulsar Fabra a emprendre la redacció d'un **Diccionari** normatiu, i que l'Institut d'Estudis Catalans el considerà i segueix considerant-lo per ara i tant el seu diccionari oficial" (C. Riba).

El mecenatge de Francesc Cambó possibilità la dedicació del Mestre a aquesta feina que era enllestida ara fa justament 50 anys.

3.- ELS ESCRITORS VALENCIANS ACCEPTEN LES NORMES

Tothom sap que determinats grups del país desencadenaren una forta campanya contra les Normes ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans. L'Acadèmia de Bones Lle-

tres, el Consistori dels Jocs Florals, la revista "Catalana" foren institucions rabiosament antinormistes. Es podria fer també una llista ben llarga de noms de persones que s'oposaren a la reforma. Però no és pas d'aquest tema de què vull parlar. Em vull referir només a la història que, en aquest sentit, es va viure al País Valencià.

Els intents d'elaborar una ortografia que tradís les peculiaritats dialectals valencianes foren diversos des de començament del segle. El manteniment i l'accentuació d'aquesta actitud significaven un obstacle més per l'acceptació de les Normes. Tot amb tot, la consciència d'unitat lingüística s'anava obrint camí. Aquí caldria esmentar l'obra del contradictori P. Fullana i/o el treball decisiu, en la seva coherència, de Carles Salvador.

El cert és que a finals de l'any 1932, la Societat Castellonenca de Cultura convocava l'Assemblea d'Escriptors Valencians a la capital de la plana on signaven una **Declaració** en què determinaven d'acceptar les Normes de l'Institut amb lleugeres variants optatives. És una data molt important per a la història de la cultura literària dels Països Catalans. I és significatiu recordar-la, al cap de 50 anys, en uns moments difícils, quan quatre ignorants de mala fe volen retornar la llengua dels valencians a una situació anormal en el món de les llengües cultes.

L'obra responsable dels escriptors, reunits a Castelló l'any 1932, és substituïda avui pel crit energumènic de la mala fe. Fent veure que la defensen, volen destruir-la per la via de consagrar la dialectalització més absurda i inconsistent. Fent veure que la defensen, dissimulen la seva autèntica intenció: destruir-la en benefici de l'única llengua que els interessa imposar.

Sóc conscient que, amb aquestes notes tan breus, escrites a correu, no hauré pas pogut indicar tota la importància i l'interès d'aquests tres cinquantenaris que s'escauen enguany. Simplement he volgut assenyalar tres fets que tenen una especial significació en la història de la recuperació lingüística dels Països Catalans. Una història que, sense defallir, hem de continuar.

**MODEST PRATS,
CAP DELS SERVEIS DE CULTURA
A GIRONA, DE LA GENERALITAT
DE CATALUNYA**

LA PRIMAVERA DELS ARBRES

Estem en primavera. Parlar de primavera i no parlar dels arbres, és com parlar de música i oblidar-nos de Mozart o Beethoven. La primavera va intrínsecament lligada als arbres, és consubstancial amb ells.

Les plantes, els arbres, les flors, tota la gamma vegetal del nostre entorn es renova per a convertir-se en una explosió espontània de color i vida. La primavera... o, el reeixir de la vida!

La primavera a Salt.

A Salt la primavera quasi no es detecta. Vivim en una població de ciment on els edificis prevaleixen damunt dels arbres... Les cases no deixen veure els entorns dels camps, i als carrers la vegetació forestal gairebé no es nota...

Hem fet un poble sense arbres, i això repercuteix en la falta de vivesa dels nostres carrers, i ressalta la grisor dels edificis.

Aquest Salt sense arbres se'ns torna aclaparador, asfixiant... La primavera hi arriba només a pinzellades; em refereixo, és clar, al casc urbà i m'oblido, voluntàriament, dels Camps i Deveses, zones on allà sí que hom pot submergir-se en la simfonia de colors i efectes primaverencs.

La gran majoria dels saltencs han esborrat, però, de llurs pensaments les Deveses i Hortes del nostre pla i fugen vers altres muntanyes o paisatges, desconeixent el valor dels pollancre, sauledes o platanars que envolten el nostre poble.

Les pinzellades de primavera a Salt es reflecteixen en els pocs jardins privats o en les flors dels testos als balcons, que sentiments humans han plantat a casa seva, posant una nota de color i humanitat enmig de la boscuria de pisos i pisos...

No tenim al nostre poble gaires arbres centenaris o remots. L'amic Xavier Sunyer, ecòleg, que valora els arbres, va publicar en una anterior Farga, un inventari d'arbres notables de Salt... Resulta que gairebé tots són plantats en finques privades i particulars; així l'alzina, de la Torre Mirona, els til·lers del Psiquiàtric, els cedres de Can Munt, els plàtans del Mas Ribot...

O sigui, que els arbres s'han salvat, per ara, perquè els seus propietaris els han estimat, i no els han tallat... Tot i això no tenim al nostre poble arbres als carrers, dignes de menció. Els hem tallat; diguem-ne platans de la Carretera, om els que hi havia de Salt a Girona o similars... No tenim aquell roure o aquell plàtan centenari que molts pobles veneren amb sentiment, i

que conserven amb satisfacció, al bell mig de la plaça del poble. Tampoc tenim amples passeigs, o arbredes, amb arbres centenaris que hagim conservat a través de generacions... O és que Salt no ha estimat els arbres?

Hem fet malbé els arbres... Tot just ara, en prenem consciència.

Hi va haver una època a l'Ajuntament de Salt (llavors encara teníem Ajuntament propi...) que algun regidor es va entestar que tenir arbres a Salt era un luxe, i que anava en contra del progrés.

L'arbre per a ell, a part de portar excessives molèsties (poda, reg, fulles) era una nosa pel tràfic automobilístic i peatonal. En alguns llocs es van fer veritables disbarats i en nom del progrés es van tallar molts arbres importants. I quan es planificava, moltes vegades ni s'hi comptava.

Els carrers del mal anomenat eixampla: (Guimera, Torres i Bages, Dr.Ferran...) són l'exemple del Salt anti-ecològic. Ni un arbre, ni una plaça de flors vermelles o violades, ni un bri de gespa indòmita que refresqui la grisor del ciment.

Ara reivindiquem el dret a tenir arbres als nostres carrers, i comencem a tenir-ne consciència, però resulta que en molts dels carrers de "l'eixampla harlemià", no hi ha ni un trist espai per a renovar el paisatge amb la plantada d'arbres als carrers.

Til·lers, moreres, àcers, acàcies...

Són els arbres que necessitem; til·lers com el Passeig Verdaguer, o a l'estació vella del Veinat, àcers com el Passeig Major, moreres a Sant Dionís-Sant Antoni, acàcies....

D'aquests arbres ja n'hi ha alguns a Salt... arbres del país o exòtics, alguns d'ells no indígenes que van repoblant lentament els nostres carrers, i que fan que els seus noms llatinitzats deixin de ser coneguts per la parla popular.

Voldria que a Salt, hom tingués la sensació de viure la primavera des de dintre... Que els jardins, arbres i places, en abundor, donessin al nostre paisatge urbà, un to acollidor i agradable. Això és lent però crec que comença a haver-hi una consciència recuperadora en aquest sentit. De moment, si més no, hem salvat els plàtans del camp vell de futbol... La construcció de la plaça coberta; no era una excusa per a tallar els arbres, i el seny ciutadà s'ha imposat, a la fi, per a salvar-los.

EMILI PERAFERRER EN RAU

Aquesta sí que es una entrevista feta sobre el terreny. En Narcís està tranquil·lament assegut a la poltrona mentre joestic a les mans den Rau. Les nostres tasques professionals ocupen fins i tot part del lleure i ens hem vist obligats a fer l'entrevista aprofitant el moment, que sempre costa trobar, de tallar-nos els cabells. Caldrà tenir compte amb les tisores si la pregunta és indiscreta. Estem a les mans den Rau, l'Emili Peraferrer, barber d'ofici i experiodista vocacional.

— Emili, de què vé això de Rau?

— El meu pare era de Sant Grau i la meva mare de can Rau de Ginestà. Es doncs per això que soc mes conegut per en Rau que pel meu cognom.

— Sou de Salt?

— I tant. Vaig néixer al carrer Princesa l'any setze. De petit, als catorze anys, ja treballava d'aprenent de barber i perruquer a casa del meu cosí de Banyoles on hi vaig viure fins els vint-i-un Veient que la cosa no estava pas prou clara vaig fer-me voluntari. Eren temps de guerra i tot de sobte em vaig trobar empresonat a València. No em fa cap vergonya de dir-ho. Els catorze mesos d'em-

presonament foren en règim mig obert, ja que anava a les trinxeres a tallar els cabells. Les meves armes eran les tisores, la pinta i una grossa pedra com a seient.

— En voleu parlar de la guerra?

— No és pas agradable parlar d'allò que ja ha passat, però sí voldria fer menció de la manera que vaig tornar a casa. A la presó havia conegut un capellà, crec que era basc, i un bon dia entrà un guàrdia i dient el meu nom fa que el segueixi. La meva sorpresa fou gran al veure'l i més al dir-me que jo i els amics que tingui a la presó el seguíssim. Em donà un "naranjero" i em nomenà "patrullero" del..... A la plaça de braus de València vaig tenir després la missió d'escriure els "salvoconductos" per als qui em deien. No cal dir que els dos primers foren per a mi i per a en Vila, del Siglo XX, gran amic meu.

— Vareu aprofitar ben bé el paper, oi?

— Sí. Amb ell tornàrem cap a Catalunya després d'una bona aventura per a travessar l'Ebre. Resulta que no teníem calers per pagar la barca i en Vila, home de gran enginy, va aconseguir-los remullant barbes al peu del riu i jo afeitant. Una "permanente" feta a la mestressa d'una pensió ens havia refet també de la gana que portàvem.

— És ben cert que la gana desenvolupa l'enginy?

— Ben cert. Així doncs, arribo de nou a Banyoles i demanen la meva "quinta": Tres anys de "mili" a Santiago que sumats a tres de guerra fan sis. Acabades ja les meves experiències bèl·liques arribo a Salt. Tenia vint-i-vuit anys i moltes ganes de treballar. La primera barberia fou la del carrer Major. Més tard vaig muntar la que tinc ara i ja ho veieu: com sempre al peu del canó. Aquesta, a grans trets, és la meva vida.

— Quants caps heu "arreglat" a la vostra vida?

— Carai... això sí que no ho sé, però tirant curt almenys uns cent mil, entre dones i homes.

— El vostre estil és encara el d'aquell temps?

— Ca, home ca. Durant quatre o cinc anys anava cada diífuns a Girona a veure les demostracions que feien els mestres de Barcelona amb noves tècniques i estils. Vull dir amb això que sempre he procurat estar al corrent de les modes.

— Vós vareu ésser, juntament amb en Pi (q.a.c.s.), un dels creadors de la Comissió de Festes de Salt. Què en podeu dir de tot això?

— Justament fa setze anys que es formà la Comissió de Festes i tinc de dir que hem deixat uns dignes successors. Aquells temps eren més difícils ja que no teníem l'apoi i la col·laboració d'ara. La competència amb el Veïnat potser ens feia esmerçar-nos més a la tasca i així ens trobàrem un any que ambdós teníem catorze conjunts i set orquestres de primera línia. Els temps eren molt diferents, tant d'ambient com de mitjans, però vàrem aconseguir fer la Festa Major més llúida de la província. El jovent que ens ha reemplaçat ho fan molt bé, tenes moltes ganes de treballar, i això és molt important, i saben trobar els mitjans per aconseguir les coses.

— A part de barber també feieu de cronista esportiu. Recordeu en quins diaris col·laboràveu?

— Durant set o vuit anys en el Mundo, Barcelona Deportiva, Los Sitios i Gerona Deportiva.

— Considereu que la vostra tasca ha servit per donar a conèixer esportistes de Salt?

— Sí, ben segur que sí. Recordem els Casals, Curta, Fita, Martínez, Giralt, Saeta, Síria, Dany, Carbó, Fontané, i tants d'altres, a qui, sempre amb tot el rigor crític, vaig recolzar i ressaltar. Ara ja fa temps que ho he deixat però encara escric de tant en tant per a mi. Tinc ja mig feta una cosa sobre la Independència de Salt, que espero que algun dia es publiqui.

— Què n'opineu de la Independència?

— Seré molt breu i concís: donaria el poc que tinc, el molt que tingués i fins i tot la sang perquè la cosa que van fer, robar, les traves que ara ens posen i els qui les posen, fos tot considerat com una vertadera iniquitat.. Servit!

Aquesta última paraula ens treu del món on ens trobarem. Miro el mirall i veig en Narcís amb el casset i el bec treient foc; el meu cap net i curiós i com a protagonista de la xerrada en Rau, amb la seva cigarreta, crec que "caldo de gallina," al llevís. A fora tres vailets amb els cabells fins a mitja esquena truquen als vidres —Ja són dos quarts de cinc? diu en Rau.

— I tant, són les cinc menys deu. Com passa el temps, comenta. I pensar que en tres quarts hem parlat de tota una vida.

L'ESCLATANT "MUNDIAL-82"

Manquen encara uns mesos per el Mundial i el pati ja es torna una olla de grills. La "Tele", la ràdio, els aparadors, el carrer... són ja una exposició a l'avançada del que se'ns presenta davant els esperats Mundials de Futbol 1982.

Espanya, aquesta vegada ha tingut el rar privilegi d'ésser-ne l'organitzadora. I és un privilegi que l'haurem de sentir i aguantar estona, volguem o no.

En "Naranjito" és el personatge "vedette" i tothom l'aurà de suportar vagi al lloc que vagi. La taronja ha estat sempre un símbol amb el qual se'ns ha identificat a l'estranger. Exportem les millors taronges del món, i aquesta imatge l'hem de potenciar. Al capdevall, la taronja, els toros i el "soleil de l'Espagne", són les nostres tres patentes de marca que ens porten més royalties.

La idea, doncs, no està mal per a començar.

En "Naranjito" (Taronjina, en català), serà el nostre cicerone encarregat d'oferir als nostres invitats la tradicional hospitalitat i bona acollida de què els espanyols sempre hem fet gala.

L'espectacle està garantit! Per primera vegada es jugaran el doble de partits que mai s'hagin jugat. Més del doble que a l'Argentina. La massa de turistes que s'espera és reconfortant i esperançadora. I el més bo del cas, és que no només vindran turistes alemanys, suecs o anglesos, que ja els coneixem, sinó que vindran turistes dels llocs més exòtics i impensats, turistes de la Polinèsia, de Gabón, de Corea, o del Iemen del Sud....

Tota aquesta massa variada i políglota, portarà als nostres carrers un esclatant espectacle, d'homages i dones, de llengües i colors, els més insospitats i contrastats...

Personatges vestits de tota manera, blancs i negres, mestissos, gent aristòcrata i passotes rodavons, tots ells voltant pels nostres carrers, units per una santa devoció a l'invent més

important que ha pogut fer l'home modern: el futbol.

Barcelona, porta d'Europa, d'idees sempre avançades, serà el mirall pel qual milers de persones centraran la seva dèria. El dia de la inauguració al Nou Camp, més de 1.500 milions de persones tindran els seus ulls pendents de Barcelona. L'acte serà ressonant... Pensem que milions de persones, que mai no han sentit parlar de Barcelona, per una vegada a la vida, gràcies a la magnificència del futbol podran saber que existeix a Espanya una ciutat de més de 2.000.000 d'habitants.

I no diguem a Catalunya, perquè el més probable és que de Catalunya no en sentin ni a parlar per la "Tele".

Els tele-espectadors, embadalits davant la pantalla-miracle, seran testimonis d'una festa formidable, amb una cerimònia d'obertura impecable de dalt a baix.

El món, els cinc continents, pendents per una vegada del que passa a Can Barça! Tothom present.

Primer un silenci impressionant... després una gran festa.... i més tard l'espectacle... "Don Balón, amo y señor...", serà el rei per uns dies.

Barcelona, capital mundial del futbol... Però, pobres de nosaltres, els pacients tele-espectadors no tindran la sort de sentir cap paraula en català, potser, a tot estirar, una melòdica sardana... I de la nostra història, i de Catalunya com a poble, res... ben res...

No obstant, la cerimònia serà brillant, magnífica, esplèndida....

Mentre això arriba, no se'ns deixa que ens oblidem del Mundial. Clauers, carteres, souvenirs, llibretes, mantes, mocadors... per tot arreu, ací i allà, la imatge gràfica del mundial persecutori... En Naranjito... omnipresent arreu. La "SER", "Hora 25" i "Los mundiales en la Ràdio"... i la COCA-COLA, beguda internacional per excel·lència ha llançat ja el seu slogan perquè la gent no es descarrili. És "El somriure del Mundial", atenció... és la Coca-Cola... Amb la Coca... la Pepsi... i totes les begudes televisives... el mundial té l'èxit assegurat per endavant. I el somriure no falla...

En Pablo Porta és feliç, l'home! I també en Saporta, cervell organitzador de l'olimpiada futbolística... Tots els nostres capdavanters futbolístics són feliços, perquè el Mundial s'ha preparat d'allò millor... Tot ja està a punt... I serà un èxit... A més, Espanya és folrada.. Entraran divises a manta.... Ja ho veureu...

Pels qui només som mig-aficionats al futbol... tot aquest muntatge ens preocupa... Ens preocupa i ens cansa... Darrera aquest muntatge "disney-làndic" s'hi basteix un edifici irreal de somnis que amaguen els veritables problemes del país, i fa que bonament el poble es deixi emportar pels sons captivadors de la fàbula del mundial.

Però la "Mundialitis" ja la tenim a sobre... Ara a esperar la cloenda del Bernabeu.

MARTI FITA

CONVERSES AMB ELS MEUS NÉTS

Per L'AVI PAU.

Més que una conversa sostinguda amb els meus néts, al voltant de la taula, mentre fem un àpat, o asseguts en una còmode poltrona esperant que la "Tele" doni un programa infantil, avui m'agradaria poder-la tenir vora les flames d'una llar en la qual, penjada d'uns calamestres, hi bullís la perola del menjar del bestiar i damunt les cendres hi fes la xup-xup l'olla dels fesols o dels cigrons, que acompanyats d'una arengada o d'una xuia de cansalada i d'una llesca de pa, que es torrés al caliu de les brases rogenques d'alzina i ben untada d'oli i amb un polssim de sal, seria el nostre sopar. Aquest quadre ben normal en les llars dels nostres avis (besavis o rebesavis dels néts d'ara), seria l'adient per a contar "una rondalla vora el foc", asseguts a l'escó al voltant de la campana de la llar.

Perquè avui, en lloc d'una "conversa", vull explicar als meus néts la rondalla de Sant Jordi, patró de Catalunya, festa onomàstica que celebrem aquest mes.

Sant Jordi va gaudir de molta veneració i popularitat en els temps medievals, precisament quan Catalunya era una vertadera nació en la plètor de la seva expansió militar, política i comercial, i el fet d'ésser cavaller, feu que l'escollissin com a patró els pobles més civilitzats. La història ens conta que l'any 1094, un rei català va guanyar una batalla als moros gràcies a l'ajut de Sant Jordi i que a partir d'aquest fet el va nomenar patró de la cavalleria.

Sant Jordi no era pas català, sinó que era un noble cavaller d'un llunyà país anomenat Capadòcia, on una tradició el feu l'heroi d'una gesta cavalleresca salvant a una filla del rei de la ferocitat d'un dragó que duia ales i treia foc pels queixals i a qui cada dia havien de donar una persona del poble perquè s'alimentés i deixés als altres lliures.

Els catalans, en les seves lluites sempre l'invocaven i de patró de la cavalleria va esdevenir patró de tot l'exèrcit i més tard de Catalunya, i les Corts Catalanes reunides a Barcelona l'any 1459, varen decretar dia festiu la seva diada del 23 d'abril.

També data de llavors la fira de les roses, que era qualificada de fira dels enamorats i el costum de fer obsequi d'una rosa a l'enamorada promesa.

— Però, si represeten Sant Jordi muntat a cavall i amb una llança matant un dragó, perquè també diguem Sant Jordi mata l'aranya?. Aquesta pregunta me la va posar el més gran dels néts, i la veritat sigui dita, per contestar-lo degudament, m'ha calgut anar a la biblioteca i consultar el llibre de costums del mestre Joan Amades.

Segons explica, antigament per les contrades sederes de Catalunya (plana de Vic, la Segarra Alta i el camp de Tarragona) existia el costum de celebrar la processó de les moreres, les fulles de la qual serveixen d'aliment a les orugues sederes i es celebrava la missa dels cucs durant la qual el sacerdot beneïa la llavor de cuc, és a dir, la papallona. Creien que les cuques sortien dels forats de les roques on hi passen l'hivernada esmorteïdes i que esperen el bon temps per a desenvolupar-se, cosa que poden fer perquè Sant Jordi mata les aranyes que es ficaven pels forats per cruspir-se els ous. Per això diu el refrany: "Sant Jordi mata l'aranya". La gent que creu en les invocacions dels sants per curar enfermetats o mals, també invoca Sant Jordi per curar les picades d'aranya.

I com tot conte, bé o mal explicat, aquesta rondalla s'ha acabat.

L'ACUDIT foll per Bugarc-

la tau de
la farga
BUTLLETI DEL CASAL DE JUBILATS SALT

Hem rebut de Nacionalistes d'Esquerra un article d'en Lluís Anglada, amb el títol de "La Llopa que ens vol harmonitzar". Seguint la tonica normal de la Redacció donen constancia de l'entrada per si algun soci vol llegir-lo detingudament.

la vida amb HUMOR

LA PRIMAVERA NO COMENÇA EL 23-F.

Evident. Tot i que aquesta data tingui relació amb aquelles ratlles de la cançó: "Volverá a reir la primavera, que por cielo, tierra y mar se espera".

La primavera comença el març i esclata l'abril. El part ufanós de la primavera trenca aigües exultants per Sant Jordi. Mal que pesi a la LOAPA. Mal que pesi al 23-F.

La FARGA, vestida de cavaller de les quatre barres, mata l'aranya de la integració als primers esclats de la primavera. Añleluia, ce ns, al.leluia!

El Burxeta, d'habitud home pessimista i sorneguer, a vegades té cops de sang de poeta. A vegades se sent posseït per la rauxa primaveral. I llavors desbarra. Igual que alguns partits polítics nostrats. Igual que alguns consistoris democràtics. Igual que alguns organismes culturals i folklòrics.

El Burxeta —infeliç— a vegades creu que amb quatre barres n'hi ha prou per esbandir els barruts de sempre. Aquesta aranya costa molt d'eliminar. Sempre hi ha el perill que es desperti de la seva hibernació un 23-F qualsevol. I, si passa això, a fer punyetes el país, les quatre barres, cavall i cavaller.

La primavera de Praga es va veure esclafada per un 23-F —rigorós hivern— vingut de l'est. I la primavera endarrerida —maig del 68— de França es va ofegar enmig de les calors de l'estiu.

Primavera-82. Els arbres esclaten de fulles. Les roses de Sant Jordi són mig roses, mig grogues, mig roges. Les deveses de Salt apunten de verdor cap al Ter mig groc, mig rosa, mig roig. Els planters mostren la seva ufanà als mercats de la capital, convertits en saludable i saltenc verdura. Tot convida a deixar enrera l'errònia apreciació primaveral del 23-F.

Però vigilem que els arbres de la rauxa no ens privin de veure el bosc del seny.

BURXETA